

מראי מקומות- עבודה זרה כ"ט

- (א) **ישראל המסתפר מעובד כוכבים רואה במראה- כ' תוס' דמשמע מסוגיין דרק במקום שבא להסתפר מן הגוי מותר לו להסתכל במראה, אבל בדרך כלל אסור, והביא שכן מבואר בירושלמי ובתוספתא. וכ' דטעם האיסור הוא משום לא ילבש גבר שמלת אשה. וע' בר"ן (ט: בדפי הרי"ף) דהק' דמסוגיין משמע דמותר לאיש להסתכל במראה, והק' מהתוספתא הנ"ל דמשמע שהוא אסור. ופי' המהר"ם (הוא כ' כן בדעת תוס', אבל בגירסתנו לא הק' תוס' כן) דהמשמעות בסוגיין דמותר להסתכל במראה הוא משום דהתירו להסתכל במראה במקום שמסתפר מעכו"ם, וק' לומר שיתירו האיסור להסתכל במראה כדי שיהי' יכול להסתפר מעכו"ם, אלא ע"כ דבאמת אין איסור בדבר, וע"ז הק' מהתוספתא דמבואר שיש איסור. ותי' הר"ן דתלוי בהמקומות, דבמקום דנוהגין האנשים להסתכל במראה כמו הנשים, מותר, וליכא משום לא ילבש גבר שמלת אשה, ושמעתא דהכא מיירי במקום כזה. ומ"מ היו צריכין להתיר לבית ר"ג, דאף דמעיקר הדין הי' מותר באותו מקום, מ"מ חברים היו נמנעים מזה בכל מקום.**
- (ב) **איכא בינייהו שפחות- פרש"י דאוקי ר' חנינא הא דשפחות כר' מלכיו, ור"פ כר' מלכיו, ועכשיו מעייל ר' פפא אפר מקלה כר' מלכיו. והא דנקט שפחות ולא שפחות ואפר מקלה איכא בינייהו, פרש"י משום דאמילתא דר' מלכיה דמניח בו ר' פפא סימן קאי. אולם ע' ברש"י במכות (כא., דבאמת הוא פי' הריב"ן) דכ' דמה דלא אמרי' איכא בינייהו שפחות ואפר מקלה, היינו משום דבאמת רק שפחות הוי נפק"מ ביניהם, דלא בא ר' פפא אלא לגרוע שפחות מר' מלכיו ולומר דר' מלכיו אמרה, אבל לא הי' כוונתו לומר דר' מלכיו אמר רק דברים ששייכים למתני', אלא דכל מה דשייך למתני' אמר ר' מלכיו, אולם גם אפר מקלה, שלא הי' אלא שמעתתא, גם זה אמר ר' מלכיו.**
- (ג) **ההולכין לתרפות, אסור לשאת ולתת עמהן, והבאין מותרין- כ' התפארת ישראל (יכין כ"ב) דאף דלכאו' זה שייך לריש מכלתין, משום דהוי איסור מו"מ משום דאזיל ומודה או משום דזבני מידי דבעינן לתקרובת ע"ז, מ"מ תנינן לי' הכא משום דשייך לבבא דלעיל, דאי' דבשר הנכנס לע"ז מותר והיוצא אסור, לכן תנינן נמי דההולכין אסור והבאין מותר.**
- (ד) **נודות העובדי כוכבים וקנקניהן, ויין של ישראל כנוס בהן, אסור- פרש"י, הכניס בהן יין לקיום. וכ' הר"ן (יא: בדפי הרי"ף) דאולי ס"ל לרש"י דאפי' לר"מ דאוסר היין בהנאה, אין איסור אא"כ מכניסו לקיום, וכ' דמלשון "כנוס" דייק רש"י כן. וכ' הרא"ש (סי' כ') דגם הדעת נוטה כן, דלא מסתבר לומר דמיד שנותן לתוכו יין נפלט לתוכו יין הנבלע בדופני הכלי, דדוקא ברתיעה ע"י האור נפלט לאלתר, אבל לא בצונן.**
- (ה) **אסורין, ואיסורן איסור הנאה- כ' הר"ן (יא: בדפי הרי"ף) דאפי' ר"מ מודה דרק היין אסור בהנאה, אבל הנודות עצמן מותרין בהנאה, דלא מיתסר בהנאה אלא חרס הדרייני, דאידי דבליע טפי, חשבינן לי' כמאן דאיתי' לאיסורא בעין, אבל בנודות וקנקנים אינו כן, ולכן ודאי הן עצמן מותרין.**
- (ו) **וחכמים אומרים אין איסורן איסור הנאה- פי' הר"ן (יא: בדפי הרי"ף) "שאין איסור בלוע שבהן אוסר יין שלנו בהנאה, ודיו ליאסר בשבילם בשתי'". וביאר החשק שלמה דכיון דכל עצמו של טעם פליטת הכלים דאסר רחמנא חידוש הוא, הלכך דיו לאסרה בשתי' בלבד. וע"ש עוד דכ' טעם אחר מהטור, וע"ש מש"כ נפק"מ בין הטעמים.**
- (ז) **האיך אתה קורא, כי טובים דודיך מיין, וכו'- הק' בשו"ת ריב"ש (רפ"ד), איך שייך שהי' חכם גדול כר' ישמעאל טועה בדבר שאף התנוקות יודעין. והשיב הריב"ש שאפשר שהי' מחלוקת בזאת המלה בספריהם, כמו**

מנסכין ביין מבושל, למה יהי' מותר לשתות יין מבושל של גוים. ואי משום דלאו בר ניסוך הוא, הא יין מזוג נמי לאו בר ניסוך הוא, ומ"מ אסור. וכ' דאפשר משום דיין מבושל אינו מצוי כ"כ, ומלתא דלא שכיחא לא גזרו בי' רבנן. **וע' בט"ז** (יו"ד קכ"ג, ג') שהביא מש"כ הרא"ש, והק' על מש"כ הרא"ש דאי לא גזרו ביין מבושל משום דלאו בר ניסוך הוא, איך שייך לומר דמותר משום דלאו בר ניסוך הוא, הא עדיין שייך הגזירה של בנותיהן. ותי' דס"ל להרא"ש דאף משום בנותיהן לא גזרו כלל אלא במקום דהי' שייך בי' איסור הנאה, דהיינו דהי' שייך בי' חשש יין נסך. דהיינו, דלא רצו חז"ל לגזור רק על שתי' ולא על הנאה, משום דא"כ אתי למטעי ולהתיר יין נסך ממש בהנאה, ולכן לא גזרו על שתי' אא"כ שייך בי' איסור ניסוך. כך צידד הרא"ש, והוכיח דלא כזה מיינ מזוג, דאסרוה חז"ל לגמרי, אף בהנאה, אף דאין שייך בי' ניסוך, וא"כ מ"ש יין מבושל נולפי מש"כ הרשב"א שהבאנו לעיל, דבאמת הי' גזירות היו, א"כ שפיר יש לומר דאסרו שתי' ולא הנאה, וא"כ ש' רש"י א"ש, רק דגם לדירי' ק' מהא דיין מזוג אסור גם בהנאה, והלא לא שייך יין מזוג לניסוך, וצ"ע. **וע' ברש"ש** שהביא המעשה דאי' לקמן בשמואל ואבלט, דשמואל שתי' היין דנגע אבלט, כיון שהי' מבושל, ולכאור' לפי רש"י זה תמוה, שהרי לא הי' כאן אלא היתר הנאה, ולא היתר שתי'. וכ' הרש"ש לחלק, דמה שמדויק מרש"י דעדיין יש כאן איסור שתי', אין זה אלא יין של גוי ממש, אבל יין של ישראל שנגע עכו"ם, בזה גם רש"י מודה דאית כאן היתר שתי' ג"כ.

שיש היום בהרבה מלות. והלא אפי' בחילוף תיבות הי' מחלוקת בספרים והי' ספק לחכמים, והוצרכו ללכת אחר הרוב, והביא שמבואר כאן **במס' סופרים**.

(ח) **יין מנלן** - פי' תוס', אף דמתני' מיירי בסתם יינם, וסתם יינם הוי גזירה משום בנותיהן, וא"כ אין שייך כ"כ לומר מנלן, מ"מ לא היו אוסרים אותו בהנאה מטעם בנותיהן, מידי דהוה אפיתן ושמנן שאינן אסורין בהנאה, אלא דעשאו איסורן כמו איסור יין נסך, ולכן שפיר שואל הגמ' מנלן, וע"ז תי' דעבדו סתם יינם כיון נסך גמור. **אולם ע' ברש"י** בתחלת המשנה דכ' דמה דאסרו סתם יינם בהנאה הוא משום דחיישינן שמא נסכיה הוא, ומשמע שאינו משום דין סתם יינם. וע' **בריטב"א** שכ' דהגמ' משמע כטעם זה, דהביא קרא דישתו יין נסיכם, דביין נסך מיירי. והק' על טעם זה, הא כיון דיין נסיכם מיעוטא הוא, למיעוטא לא חיישי רבנן. ועוד, אילו הגוי נסכי' לא הי' מוכרו (ומה שהקצה היין לע"ז אינו כלום). ועוד, הא סתם יינם גזרו משום בנותיהן, ומתני' בסתם יינם מיירי, ולכן פי' על דרך תוס'. **וע"ע בתורת הבית להרשב"א** (בדיני יין נסך, בית חמישי, ריש שער ראשון) שכ' דבאמת היו ב' גזירות, מעיקרא גזרו על שתיית סתם יינם משום בנותיהן, וזה הי' רק איסור שתי'. וב"ד של אחריהם ראו שהורגלו הרבה לנסך, ולפיכך הוסיפו איסור על היין, וגזרו על סתם יין איסור הנאה, משום ודאי יינן נומיזשב קר' הריטב"א מהא דגזרו על בנותיהן, דבאמת היו ב' גזירות, וגם מיושב מה דהק' ממיעוטא, דראו שהורגלו בכך, ולענין למה ימכרו יין זה, י"ל דגזרו כל יין אטו יין נסך ממש, כיון שהי' יין נסך שכיח קצת, אע"פ דלא שכיח שימכרו יין נסך. ועוד י"ל דחולק על הריטב"א בזה, וס"ל דשפיר ימכרו יין נסכים].

(ט) **הא אתא לאשמעין יין מבושל שלנו ביד עובדי כוכבים, וכו'** - פרש"י, דרק אם העכו"ם בישלו אסור, אבל אם הישראל מבשלו בהיתר, תו לא מיתסר בהנאה, וכו'. ומשמע מדברי רש"י דס"ל דכל ההיתר של יין מבושל הוא רק שהוא מותר בהנאה, ולא שהוא מותר גם בשתי'. **אולם ע' ברא"ש** (סי' י"ג) דמשמע מדבריו דאין שום איסור ביין מבושל, ואף מותר בשתי'. **אולם** על דין זה באמת הק' הרא"ש, למה יהי' הדין כן, הרי כיון שגזרו משום בנותיהן, א"כ אף אף אין